

HAZÁNKBAN TARTÓZKODÓ AFRIKAIÁK, MINT FOLKLÓR ADATKÖZLŐK

A hazánkban tartózkodó afrikaiak különböző természetű folklorisztikai kutatásokhoz jelentős segítséget nyújthatnak. A velük való kapcsolat-teremtés és a beszélgetések formájában végzett kutatómunka – a gyűjtött anyag kellő színvonalú rendszerezése és feldolgozása után – jelentős tudományos eredményekre vezethet. A gyűjtőmunka szempontjából – több oknál fogva – elsősorban a huzamosabb ideig nálunk tartózkodó személyek, főleg diákok és aspiránsok, de kisebb mértékben különféle szakemberek is figyelembe vehetők.

Ugyanakkor tudomásul kell vennünk, hogy a hazánkban tartózkodó afrikaiak etnikai összetétele roppant sokrétű és heterogén. Tudván, hogy a legtöbb afrikai ország lakosságára nézve is ez a helyzet, nem kell meglepődnünk a fenti tényen, de kutatásaink, vizsgálataink során mindenképpen figyelembe kell vennünk azt. Éppen ennek következtében ugyanis csak elvétve nyílik alkalom a már felgyűjtött anyag ellenőrzésére és más adatközlőktől származó adalékokkal történő összevetésre.

Gyűjtőmunkánk során föltehetően még számos, kutatásainkat nehezítő, illetve akadályozó jelenségben ütközünk majd. Ilyenek:

1. A hazánkban tanuló vagy dolgozó afrikaiak túlnyomó többségükben második generációs értelmiségiek, akik újonnan szerzett, lényegében európai, műveltségük, otthon elfoglalt társadalmi helyzetük, és – nem utolsósorban – életkoruk következtében sokszor tudatosan szembe fordulnak maradinak, idejétmúltnak, sőt nem egy esetben egyenesen az elmaradottság okozójának vélt hagyományos kultúrájukkal, folklórujukkal. Ugyanakkor vitathatatlanul szinte kivétel nélkül potenciális hordozói azoknak. A gyűjtő – kutató munka során tudatosan törekednünk kell ennek a természetes ellentmondásnak a feloldására.

2. Részben az 1. pontban foglaltak miatt sokszor ismereteik és tudásuk is fölöttébb hézagos a bennünket érdeklő kérdéseket illetően. Ezért a tőlük nyert anyagokat, közléseket hiba lenne minden esetben kritikátlanul hitelesként elfogadnunk.

3. Tudomásom szerint hazánkban igen kevesen ismernek megfelelő fokon afrikai nyelveket, s azok is csak a legnagyobb lélekszámú népek

nyelveit beszélik. (Szuahéli, hausza, joruba, amhara és még talán 2–3.) Ezzel párhuzamosan az itt tartózkodó afrikaiak aktív magyar nyelvtudása is csupán néhány kivételes esetben üti meg az ilyen munkához joggal megkívánható mértéket. A közvetítőnyelven keresztül történő lejegyzést tehát aligha tudjuk kiküszöbölni.

4. Számos, nagyszámú kis nép által lakott afrikai országban jelentős politikai tendenciává vált az utóbbi évtizedekben valamiféle egységes nemzeti tudat kialakítására irányuló törekvés (pl. „mi kenyaiak, nigériaiak stb. vagyunk”). Ez sem teszi könnyebbé az eredeti népi kultúrák, törzsi folklóranyagok segítségükkel való feltárását. És még sorolhatnám a nehézségeket.

Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy már olvashattam Katona Imre tanár úr „Előzetes tájékoztató”-ját, amelynek tematikájával teljes mértékben egyetértek, s így e téren nem kell fölösleges ismétlésekbe bocsátkoznom.

Csupán annyival egészíteném ki a Tájékoztatóban foglaltakat, hogy célszerűnek látom afrikai barátaink ismereteinek felhasználását nyomtatásban, vagy bármilyen más formában máris hozzáférhető *afrikai folklóranyagok módszeres, tudományos igényű kontrollálására*.

Összegzőképpen leszögezem, hogy a hazánkban tartózkodó afrikaiaktól lehetséges és hasznos, tehát szükséges folklór anyagokat gyűjteni. Ily módon jelentős értékű tudományos eredményekhez juthatunk, de mindez – kiterjedt és alapos, sok időt igénylő helyszíni terepmunka híján – véleményem szerint csak részmunkálatok sorozatának tekinthető, s nem vezethet el az afrikai népek mai folklórjának kimerítő tudományos feltárásához.

Budapest, 1982. február 5-én. (Előzmények és tervek a Folklóre Tanszékről)

Dr. F. Nagy Géza
tud. munkatárs
Általános és Alkalmazott
Nyelvészeti Tanszék